



GULAG-X-CZ

Výroční zpráva Gulag.cz, z. s.

2024



OBSAH

Úvodní slovo / 3

Čím se zabýváme / 4

Expedice a výzkum / 6

Dokumentární filmy / 9

Výstavy / 10

Vzdělávání / 13

Současné Rusko / 14

Další akce pro veřejnost / 16

Plány do budoucna / 18

Finanční zpráva / 19

O organizaci / 23



ÚVODNÍ SLOVO

Rok 2024 byl pro naši organizaci obdobím intenzivní práce, ale také velkých výzev. Situace v Rusku se v souvislosti s pokračující agresí proti Ukrajině dále zhoršovala – prostor pro nezávislý výzkum a připomínání sovětských represí je tam systematicky omezován, archivy se uzavírají a pamětové instituce jsou pod tlakem. Mnoho našich ruských kolegů čelí perzekuci, někteří byli nuceni odejít do exilu. V takové situaci považujeme za mimořádně důležité pokračovat v práci, která uchovává paměť obětí sovětských represí a připomíná důsledky totalitních režimů. Dnes je jejich poselství čím dál aktuálnější.

V roce 2024 jsme se soustředili nejen na dokumentační a vzdělávací činnost spojenou s tématem Gulagu a sovětských represí ve vztahu k České republice, ale také na projekt *Současné Rusko*. V jeho rámci se dlouhodobě snažíme podporovat právě naše ohrožené kolegy v Rusku a upozorňovat na aktuální represe. Organizovali jsme akce solidarity, veřejně jsme apelovali na politiky, rozvíjeli kampaň dopisů politickým vězňům, vytvořili jsme výstavu *Putinova klec* o současných politických vězňích. Tento rozměr naší práce se stává

stále důležitějším – nejen proto, že situace v Rusku a jeho sousedství je dramatická, ale také proto, že příběhy dnešních perzekvovaných navazují na osudy lidí perzekvovaných v sovětských dobách, jejichž památku se snažíme uchovat.

Navázali jsme také na výsledky expedic z předchozích let a rozvíjeli spolupráci v zemích Střední Asie, kde je otevřený výzkum našich témat ještě poměrně možný. Významným momentem bylo dokončení terénní části výzkumu v Kyrgyzstánu a pokračující příprava dokumentárního filmu, který představí výsledky expedice široké veřejnosti. Sledovali jsme stopy perzekvovaných Čechoslováků z družstva Interhelpo v sovětském Kyrgyzstánu a také pozůstatky Gulagu. Objevili jsme i jedno nezdokumentované pohřebiště u jezera Issyk-kul. Díky navázaným kontaktům plánujeme další výzkum a mapování stop Gulagu v Kyrgyzstánu a Kazachstánu i v budoucnu.

Pokračovali jsme také v rozvoji našich digitálních projektů, školních programů a práce s mladými lidmi – zejména prostřednictvím vzdělávací platformy Gulag XR a projektu Gulag Online. Věříme, že právě v době, kdy je historie hojně zneužívána k propagandě a manipulaci, je systematická a otevřená práce s minulostí zásadní pro ochranu demokratických hodnot.

Naše činnost by nebyla možná bez podpory širokého okruhu partnerů, kolegů a příznivců. Velmi si této podpory vážíme – nejen finanční, ale i morální. A děkujeme všem, kdo nám pomáhají pokračovat v naší práci.

Štěpán Černoušek, ředitel Gulag.cz



ČÍM SE ZABÝVÁME

Jak vypadaly tábory Gulagu a místa spojená se sovětskými represemi? Jak sovětský teror zasáhl konkrétní lidi a jejich rodiny? A proč bychom se touto historií i jejími přesahy do současnosti měli zabývat u nás? Na tyto otázky se snažíme odpovídat naší činností.

Dokumentujeme opuštěné tábory Gulagu na Sibiři a ve Střední Asii, k čemuž používáme **moderní technologie i archeologické postupy**.

V březnu 2024 jsme představili výsledky naší předposlední výpravy do Kazachstánu v podobě dokumentárního filmu *Step a mráz* a speciální webové stránky www.expedicekazachstan.cz, která prezentuje veškeré výsledky našeho bádání. V srpnu 2024 jsme pak podnikli naši zatím poslední expedici do Kyrgyzstánu po stopách sovětských represí a za osudy Čechoslováků, kteří se před sto lety do tohoto dalekého a zaostalého koutu sovětské říše vydali. Výsledkem bude nový dokumentární film *Pohřbené naděje*, který představíme v dubnu 2025.

Dokumentujeme také jednotlivé **osudy obětí represí**. Soustředíme se zejména na zapomenuté příběhy spojené s Českou republikou a Slovenskem. Daří se nám dosud nacházet přímé pamětníky či jejich potomky, kteří jsou ochotni se podělit o své vzpomínky a minulost. Díky přístupu do ukrajinských i ruských archivů, kam se stále ještě dostaneme v rámci spolupráce s ruským Memorialem, pak můžeme tato vyprávění doplnit a doprovodit řadou dalších informací a dokumentů.

Ve spolupráci s Memorialem a dalšími pracovníky demokratických organizací a lidskoprávními aktivisty mapujeme také **aktuální dění v Rusku a situaci současných politických vězňů**. Snažíme se v českém prostředí zvyšovat povědomí o situaci v současném Rusku, o porušování lidských práv i stavu ruské občanské společnosti, která je vystavena agresi ruských úřadů. Organizujeme také podporu prodemokraticky smýšlejících mužů a žen, kteří jsou nespravedlivě vězněni ruským režimem, a to zejména prostřednictvím **workshopů psaní solidárních dopisů**, které jsou pro ně důležitým zdrojem podpory.

Výsledky naší činnosti se snažíme co nejvíce přiblížit veřejnosti. Příběhy pamětníků a texty o historii sovětských represí a jejich konsekvencí do současnosti, publikované v našem **virtuálním muzeu**, přitáhnou v roce 2024



pozornost téměř **144 tisíc čtenářů z celého světa**. Velmi efektivním způsobem zprostředkování těchto informací veřejnosti jsou pak také výše zmiňované **dokumentární filmy s navazujícími besedami a tematické výstavy**. Na podzim 2024 jsme poprvé představili veřejnosti interiérovou výstavu věnovanou osudům žen v Gulagu s názvem *Nitky vzpomínek* a exteriérovou výstavu *Putinova klec*, která sleduje osudy současných politických vězňů v Rusku. Pořádáme také nejrůznější **besedy, workshopy i setkání** a publikujeme řadu dalších **článků a reportů** na našem webu, sociálních sítích i v českých médiích.

Víc jak 3 600 návštěvníků navštívilo naše akce v ČR i zahraničí

Přes 6 000 lidí vidělo naše výstavy

Více než 1 000 diváků zhlédlo projekce našich dokumentárních filmů

Až 1 000 lidí mohlo napsat dopisy na podporu ruských politických vězňů

144 tisíc návštěv ze 157 zemí světa eviduje virtuální muzeum Gulag Online



EXPEDICE A VÝZKUM

Naše projekty se opírají o výsledky našeho vlastního výzkumu a expedice po stopách bývalých táborů Gulagu. Dokumentujeme současnou podobu lágrů a jejich pozůstatků včetně nalezených předmětů a dalších stop vedoucích k příběhům obětí a pamětníků.

- Uskutečnili jsme již čtyři výpravy na Sibiř: v srpnu 2009, v březnu 2011, v září 2013 jsme mapovali pozůstatky táborů Gulagu podél tzv. Mrtvé trati a v srpnu 2016 jsme se vydali do pohoří Kodar v Zabajkalském kraji na Mramorovou soutěsku, kde jsme dokumentovali tábory sloužící k těžbě uranu.
- V roce 2021 jsme zmapovali pozůstatky nacistických táborů ve staré Karviné.
- Téhož roku jsme se vydali dokumentovat sovětské represe a jejich český kontext v Kazachstánu. Zpracování výsledků této expedice z roku 2021 přerušilo dění v souvislosti s pandemií Covid-19 a zejména pak začátek ruské agrese na Ukrajině. Materiály jsme proto zpracovávali v průběhu roku 2023.
- V roce 2024 jsme podnikli expedici po stopách represí v Kyrgyzstánu a s nimi spjatými osudy československých občanů.



Expedice Kazachstán

Náš tým se už v roce 2021 vydal na expedici do Kazachstánu, do jehož dnešní podoby se nesmazatelně vepsal sovětský státní teror. Přes milion Kazachů zemřelo v důsledku hladomoru, další miliony lidí byly do tamních nehostinných stepí deportovány z celého tehdejšího Sovětského svazu. Pozůstatky pracovních táborů jsou dodnes uchovány v magické kazašské krajině i v paměti místních obyvatel. Tyto represe zasáhly i stovky Čechů a občanů Československa.

Z naší dobrodružné cesty vznikl dokumentární film *Step a mráz*, který přináší svědectví o temné minulosti této postsovětské země, rámované dobrodružnou cestou napříč nelítostnou zimní krajinou. Dokončení snímku a jeho uvedení jsme ale na nějaký čas museli odložit v důsledku začátku otevřené války Ruska proti Ukrajině, která výrazně zasáhla i naši činnost.

Premiéra proběhla v březnu 2024, kdy byl představen také web se všemi výsledky expedice. Od té doby jsme do konce roku 2024 zrealizovali sérii 17 projekcí a navazujících besed.



Expedice Kyrgyzstán

Na konci srpna 2024 jsme vyrazili za českými stopami a doklady sovětského státního teroru v Kyrgyzstánu. Mezi oběťmi represí zde byla i řada obyvatel Československa. Na místa této pohnuté historie jsme navíc vyrazili u příležitosti blížícího se 100. výročí založení družstva „Interhelpo“ našimi krajany v Kyrgyzstánu. Na jaře 1925 se stovky Čechoslováků vydaly tisíce kilometrů do dalekých stepí v podhůří Ťan Šanu. V zaostalém koutě sovětské říše vybudovali prosperující komunitu. Jejich úspěch byl však krutě vykoupen nemocemi, úmrtími i sílícím stalinským terorem.



Právě díky expedici se podařilo dohledat jména více než padesáti Čechů a Slováků, kteří se stali oběťmi sovětských represí. Přes dvě desítky z nich byly za Stalina na místě popraveny či zemřely ve věznicích a táborech Gulagu. Výsledkem celé expedice je pak dokumentární film s názvem *Pohřbené naděje*. Premiéra snímku je v plánu na duben 2025. Následovat budou projekce a besedy po celé ČR. Další informace a objevy expedice budeme postupně zveřejňovat v našem virtuálním muzeu Gulag Online a prostřednictvím dalších komunikačních kanálů.

Virtuální muzeum Gulag Online

Virtuální muzeum je výsledkem dlouhodobé dokumentační činnosti našeho týmu. Jeho cílem je přiblížit základní podobu a rozměr sovětských represí na základě virtuální rekonstrukce tábora Gulagu, konkrétních lidských osudů a příběhů, sbírky 3D předmětů, dokumentů a mapových podkladů.

Na portálu Gulag Online průběžně přibývají dosud neznámé osudy převážně českých obětí Gulagu. Doplnujeme také texty popisující další rozměry represí – deportace jednotlivých národů, popravy nebo protisovětská povstání. Snažíme se poukázat na širší evropský rozměr sovětských represí. Vše navíc dáváme do

kontextu se současností a upozorňujeme na nebezpečí kontinuity této historie v dnešním Rusku.

Muzeum je přístupné samostatně na <https://gulag.online>.

V roce 2024 jsme publikovali 10 nových článků, které připomněly několik kulatých výročí významných povstání v Gulagu a jejich krvavých potlačení, stejně jako výročí brutálních deportací národů a dalších dopadů sovětských represí.

Byli jsme v kontaktu s příbuznými obětí i s archivy a kolegy na Ukrajině a v Rusku, kteří stále dokáží zajistit přístup k tamním zdrojům informací. Díky tomu dál pátráme v historii Gulagu a sovětských represí a průběžně výsledky našeho výzkumu zpracováváme a zveřejňujeme. Níže přinášíme výběr z článků, které jsme v roce 2024 publikovali:

- „Mrtvoly házeli jen tak do závějí“. Před 80 lety začala brutální deportace Čečenců a Ingušů
- Tunguzské povstání: Sibiřská vzpoura lovců a pastevců sobů
- „Když jsme opouštěli Krym, všichni zpívali a plakali.“ Před 80 lety začaly deportace krymských Tatarů
- Kengirské povstání: Před 70 lety tanky potlačily vzpouru vězňů Gulagu
- Povstání ve Vorkutě: „Lidská krev stékala po příkopech“
- Norilské povstání – nejdelší a nejmasovější protest v historii Gulagu
- Lidé umírali po stovkách. Před 80 lety začaly deportace Meschetských Turků
- Mandalada aneb vzpoura pastevců sobů proti sovětské vládě. Od prvního povstání Něnců uplynulo 90 let

144 tisíc návštěv virtuálního muzea Gulag Online ze 157 zemí světa za rok 2024

- | | |
|--------------------|-----------------------|
| – 30 tisíc z Ruska | – 16,5 tisíc z ČR |
| – 27,6 tisíc z USA | – 11,4 tisíc z Polska |



DOKUMENTÁRNÍ FILMY

Naše expedice a bádání zpracováváme ve spolupráci s profesionálními kameramany a režisérem do podoby dokumentárních filmů. S těmi potom vyrážíme do kin po celé České republice i do zahraničí. Filmy promítáme také ve školách a součástí projekcí pravidelně bývají besedy s tvůrci.

Natáčíme i krátké filmy související s osudy perzekvovaných Čechů v SSSR či s pronásledováním našich ruských kolegů ze sdružení Memorial. Některé z našich filmů zakoupila i Česká televize a dostupné jsou také online na platformě DAFilms nebo našem kanálu YouTube.

Step a mráz

Sovětský teror zanechal nesmazatelnou stopu na podobě dnešního Kazachstánu. Přes milion Kazachů zemřelo v důsledku hladomoru, další miliony lidí byly do tamních nehostinných stepů deportovány z celého tehdejšího Sovětského svazu. Obětí těchto represí byly i stovky Čechů a občanů Československa. Pozůstatky táborů Gulagu jsou dodnes uchovány v magické kazašské krajině i v paměti místních obyvatel.

Mrazivé počasí a nekonečné kazašské pláně – extrémní podmínky, které museli snášet vězňové a oběti Gulagu, se staly kulisami našeho dokumentárního filmu Step a mráz. Ten měl premiéru v březnu 2024.

Pohřbené naděje

Hrůzy minulosti, zmařené životy, pozůstatky uranových dolů a pracovních táborů. Zapomenutou historii v Kyrgyzstánu pomalu odnáší čas a jejímu poznání stále více brání sílící vliv Ruska. Mezi oběťmi sovětských represí zde byla i řada obyvatel Československa.

Na jaře 1925 se stovky Čechoslováků vydaly tisíce kilometrů do dalekých stepů v podhůří Ťan Šanu. V zaostalém koutě sovětské říše vybudovali prosperující komunitu. Jejich úspěch byl však krutě vykoupen nemocemi, úmrtími i sílícím stalinským terorem.

Na místa této pohnuté minulosti vyrazila expedice organizace Gulag.cz v září 2024 u příležitosti blížícího se 100. výročí založení družstva „Interhelpo“ našimi krajany v Kyrgyzstánu. Právě díky této výpravě se podařilo dohledat jména více než padesáti Čechů a Slováků, kteří se stali oběťmi sovětských represí. Nejméně





15 z nich bylo za Stalina na místě popraveno.

Výsledkem bude dokumentární snímek mapující pátrání po stopách teroru, setkání a rozhovory s potomky Čechů, pamětníky i místními odborníky v kulisách kyrgyzských měst a exotické krajiny. V průběhu roku 2024 jsme pracovali na přípravách a postprodukci filmu s názvem Pohřbené naděje, jehož premiéra je naplánovaná na jaro 2025.

V roce 2024 jsme realizovali 17 projekcí a besed s filmem Step a mráz, kterých se zúčastnila asi tisícovka diváků z řad veřejnosti i žáků škol.

Trailery, teasery a některé celé filmy je možno zhlédnout na našem YouTube kanálu www.youtube.com/@gulagcz.

VÝSTAVY

Na různých místech ČR, v galeriích i ve veřejném prostoru realizujeme pravidelně interiérové i exteriérové výstavy. Jejich prostřednictvím se lidé mohou seznámit jak s výsledky naší činnosti (expedice, archivní výzkum), tak i s širším pohledem na téma sovětských represí s jejich přesahem do současnosti, kdy Putinův režim opět pronásleduje své odpůrce. V roce 2024 jsme vytvořili dvě nové výstavy: *Nitky vzpomínek* a *Putinova klec*, které se setkaly s velkým zájmem a od svého prvního uvedení putují na různá místa po celé ČR.

Nitky vzpomínek – Osudy žen v Gulagu

Život žen v sovětských lágrech sleduje výstava prostřednictvím fotografií rukodělných výrobků a předmětů spojených s příběhy 26 konkrétních žen. Přináší střípky z každodenního života v Gulagu a její součástí je i několik autentických exponátů. Některé z příběhů mají také výraznou českou stopu.

Podíl žen mezi vězni sovětských pracovních lágrů v roce 1941 činil 13 % a do konce války dosáhl téměř třetiny všech vězňů. Celkem tábory Gulagu prošlo





odhadem na 2 miliony žen, stovky z nich měly české kořeny. Další miliony byly deportovány a statisíce popraveny.

Vězeňkyně v táborech však mnohdy dokázaly najít duševní a morální sílu, aby se nevzdaly a udržely v sobě naději na budoucí setkání se svými dětmi a blízkými. Nezřídka jim k tomu pomáhalo oblečení a drobné předměty, které si v táboře dokázaly vyrobit většinou z kusů látky. Ústředním motivem, který celou výstavu propojuje, jsou proto právě nitky.

Výstava se skládá z 22 panelů doplněných několika originálními předměty. Jedná se o upravenou verzi výstavy „Materiál“, kterou původně uvedlo sdružení Memorial v Moskvě na podzim 2021. Výstava Nitky vzpomínek byla poprvé vystavena v Národní knihovně v Praze v roce 2024. Video z vernisáže [ZDE](#).

Putinova klec – Příběhy nesvobody v současném Rusku

Výstava prostřednictvím výtvarných ilustrací představuje deset vybraných případů politických vězňů, kteří byli v Rusku odsouzeni za nesouhlas s agresí proti Ukrajině a dalšími zločiny současné ruské vlády. Jsou mezi nimi političtí vězni mezinárodně známí i ti, o kterých široká veřejnost ví jen velmi málo. Přitom každý z nich si zaslouží pozornost a podporu svobodného světa. Jedná se však

jen o zlomek z celkového počtu dalších nespravedlivě vězněných.

Jednotlivé příběhy jsou zpracovány do výtvarné podoby ilustrací, jejichž autorkou je ruská umělkyně Lilja Matvějeva, která v současné době žije v exilu v Berlíně.

Politické pronásledování má v Rusku hluboké historické kořeny. Represe současnému režimu opět slouží jako nástroj umlčování generující stovky politických vězňů. Najdeme mezi nimi muže i ženy různého věku, důchodce a nezletilé, obyvatele velkoměst i venkova, zástupce nejrozličnějších profesí od aktivistů a novinářů po podnikatele, kněze nebo ženy v domácnosti. Jejich nenásilný odpor vůči válce

proti Ukrajině a současnému ruskému vládnímu zřízení je často vykoupen tvrdými tresty.

První uvedení výstavy proběhlo v září 2024 ve Valdštejnské zahradě v Praze. Jeho čestným hostem byl ruský lidskoprávní aktivista Oleg Orlov, který byl propuštěn z ruského vězení v rámci velké výměny vězňů v srpnu 2024. Video z vernisáže [ZDE](#).

Uvedení výstavy se setkala s velkým zájmem nejen veřejnosti. Zahájení se zúčastnili také představitelé státu, úvodního slova se zhostili předseda Senátu Parlamentu ČR Miloš Vystrčil, předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Markéta Pekarová Adamová a senátor David Smoljak, který nad akcí převzal záštitu. Putovní výstava poté v listopadu pokračovala na pražské náměstí Republiky a naplánována byla hned dvě další pokračování v Brně na začátek nadcházejícího roku (Moravské náměstí a nádvoří Filozofické fakulty Masarykovy univerzity).

Sandarmoch – kde stromy mají tváře

Jedná se o náš doposud největší výstavní projekt, který pojednává o popravě z dob stalinského teroru a jeho objeviteli Juriji Dmitrijevi – dnes nespravedlivě vězněném ruským režimem.





V letech 1937–1938, kdy vrcholily stalinské represe, bylo v Sandarmochu popraveno přes 6 tisíc osob 56 národností. Vedle mnoha Rusů, Karelů, Finů, Ukrajinců a dalších evropských i sovětských národností zde zahynulo i šest Čechů. Sandarmoch neupadl v zapomnění hlavně díky historiku Juriji Dmitrijevi ze sdružení Memorial. Dmitrijev spolu s kolegy z petrohradského Memorialu přesnou polohu Sandarmochu objevil v roce 1997 a v dalších letech se jim podařilo zdokumentovat a dohledat jména většiny popravených. Dmitrijev se znelíbil ruským úřadům a poté, co se v roce 2014 otevřeně postavil proti ruské agresi na Ukrajině, proti němu bylo zahájeno cílené pronásledování na vykonstruovaných základech. Od roku 2016 je vyšetřován a soudně stíhán. V roce 2021 mu byl uložen trest 15 let v kolonii s přísným režimem.

Součástí výstavy jsou také umělecká díla převážně ruských autorů reflektující tragické důsledky nedořešené ruské minulosti. Do výzvy pro vytvoření uměleckých děl se přihlásili i umělci z Ukrajiny, Česka, Estonska, Polska, Německa, Slovenska, Nizozemska a USA. Část těchto děl byla vydražena v aukci a výtěžek byl věnován na humanitární pomoc Ukrajině.

Výstava byla poprvé uvedena 5. 8. 2022 v Praze, následovala zastavení v Brně, Liberci, Opavě a Plzni. V roce 2024 jsme výstavu realizovali v Ostravském muzeu, kde se jí dostalo velké pozornosti a vysoké návštěvnosti z řad veřejnosti i škol.

Memorial proti válce

Výstavu ilustrací o současném protiválečném úsilí ruského sdružení Memorial jsme během roku 2024 představili na brněnské Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity a následně v Krajské knihovně ve Zlíně. Memorial je naší partnerskou organizací a v Rusku nyní čelí pronásledování. Autorkou ilustrací je dvorní kreslířka Memorialu Lilja Matvějeva.

Hrdinové ve stínu Uralu

Jedná se o téměř neznámé příběhy vězňů, kteří byli v Sovětském svazu odsouzeni za nesouhlas s invází vojsk Varšavské smlouvy. Jejich medailonky jsme připravili spolu s virtuálním muzeem Perm-36. V okolí ruského města Perm na Urale se v 70. a 80. letech 20. století nacházelo několik táborů pro politické vězně. Seděli v nich odpůrci sovětského režimu, často disidenti z Ukrajiny, Pobaltí, ale i z Ruska. Bylo mezi nimi i minimálně 19 lidí, kteří o svou svobodu přišli také kvůli protestům proti okupaci Československa. Výstava byla v roce 2024 představena 21. 8. na akci NeverMore 68 na pražském Výstavišti u příležitosti připomínky výročí invaze do Československa.

VZDĚLÁVÁNÍ

V roce 2024 jsme nadále rozvíjeli náš největší vzdělávací projekt Gulag XR z roku 2023. Program se zaměřuje na edukaci prostřednictvím moderních technologií. Za pomoci virtuální a rozšířené reality, komiksu a videí slouží učitelům při výuce moderních dějin a žákům umožňuje interaktivním způsobem odhalit realitu sovětských represí včetně jejich evropského i českého rozměru.

V roce 2024 jsme program doplnili o anglickou a ruskou jazykovou verzi. Gulag XR je tak nyní dostupný v šesti jazykových mutacích – CS, DE, EN, PL, RU, SK. Taktéž jsme v tomto roce aplikaci s rozšířenou realitou rozšířili pro použití na zařízeních s operačním systémem iOS (Apple).

V průběhu roku 2024 jsme díky četným zpětným vazbám, které jsme získali při workshopech na školách napříč celou republikou, ladili technické detaily a zefektivňovali praktické používání ve školách.

V průběhu roku jsme realizovali workshopy pro žáky středních škol v Písku a Jilemnicích, ale také pro odbornou veřejnost v Centru kreativního muzejnictví v Hradci Králové a na konferencích „Úplně nový dějepis“ v Liberci a „Dějepis ve veřejném prostoru“ v Ústí nad Labem. Program jsme také prezentovali účastníkům

konference v Goethe Institutu v Praze a na akci Národní rozvojový den Ministerstva zahraničních věcí ČR, kde velkou část účastníků tvořili studenti středních škol.

Celý program je volně dostupný včetně aplikací pro virtuální a rozšířenou realitu i komiksu a videí na webu www.gulagxr.eu. K dispozici jsou zde také návody a podrobné metodiky pro učitele.

Oblasti vzdělávání jsme se věnovali také prostřednictvím projekcí našich filmů na středních a vysokých školách, jejichž součástí byly navazující besedy. V roce 2024 jsme promítali primárně náš nejnovější snímek *Step a mráz*, a to v Jihlavě, Jilemnicích, Opavě, Ostravě a Brně.

Na vysokých školách jsme rovněž prezentovali svou činnost v rámci přednášek věnovaných otázkám lidských práv i historie. Konkrétně to bylo na Univerzitě Palackého v Olomouci, Masarykově univerzitě v Brně a Karlově univerzitě v Praze.

Počítačová hra o Gulagu

V roce 2024 jsme pokračovali v realizaci mezinárodního projektu MEMENTOES financovaného z programu HORIZON. Projekt propojuje tři muzejní organizace věnující se citlivému dědictví (sovětské represe, války s dopadem na děti a důlní neštěstí) s herními vývojáři. Výsledkem projektu budou tři hry, které hráčům umožní vžít se do perspektivy aktérů historických událostí a skrze ně pochopit minulost, a také doporučení a příklady dobré praxe pro partnerství mezi muzei a vývojáři her.

Naše organizace se podílí na vzniku počítačové hry „Gulag Diaries“, postavené na našich expedicích k opuštěným táborům Gulagu na tzv. Mrtvé trati na Sibiři. Hráč se ocitne v roli vedoucího expedice a jeho úkolem je prozkoumat ruiny tábora. Skrze nalezené artefakty se propojí se vzpomínkami a osudy konkrétních vězňů sovětského represivního systému Gulag. Hra bude dokončena na podzim 2025 a bude využívána k edukativním účelům.



SOUČASNÉ RUSKO

Od založení naší organizace jsme navázali spolupráci s mnoha demokratickými ruskými organizacemi, které se věnují lidskoprávní, vzdělávací a historické činnosti (například Memorial, OVD Info, Sacharovovo centrum, Muzeum Perm-36 a další). Přestože jejich činnost byla v posledních letech ruskými úřady zastavena nebo minimálně značně omezena, mnoho našich kolegů a dalších představitelů občanské společnosti stále zůstává v Rusku a brání se agresivní politice ruských úřadů, jak jen mohou.

Aktivita demokraticky smýšlející části ruské společnosti a její boj proti ruské vládě bedlivě sledujeme. Zaměřujeme se přitom hlavně na problematiku porušování lidských práv a překrucování sovětské minulosti ze strany ruského státu, ale také například na monitorování protiválečných a protirežimních akcí po celém Rusku. Sledujeme rovněž situaci novodobých politických vězňů.

Pravidelné přehledy dění v Rusku

Zprávy o dění v této oblasti pravidelně publikujeme v češtině na našem webu v sekci [Současné Rusko](#). Při jejich zpracování vycházíme především z materiálů Memorialu, OVD Info a dalších nezávislých ruských organizací.

Monitoring případů politických vězňů v Rusku

Sledujeme kauzy současných politických vězňů a pravidelně o nich informujeme v českém prostředí. Prostřednictvím příběhů nespravedlivě stíhaných mužů a žen všech věkových kategorií přinášíme české veřejnosti nepříliš známý obraz ruské občanské společnosti a represí uplatňovaných proti nim současným vládním zřízením.

Psaní dopisů politickým vězňům v Rusku

Pravidelně organizujeme workshopy psaní dopisů na podporu nespravedlivě vězněných žen a mužů v Rusku. V roce 2024 jsme pod vedením našich lektorů uspořádali 9 workshopů a akcí, na kterých mělo možnost napsat dopis asi 1 000 účastníků. Připravili jsme také podrobný návod na psaní dopisů do ruského vězení, který je volně dostupný na našem [webu](#).



Spolupráce s Memorialem

S ruským sdružením Memorial, nositelem Nobelovy ceny míru za rok 2022, spolupracujeme velmi úzce. Pomáháme se zachováním jeho činnosti i sbírek od začátku ruské agrese proti Ukrajině, kdy mnozí jeho spolupracovníci byli nuceni Rusko opustit a činnost Memorialu v Rusku byla na oficiální úrovni zakázána. Díky tomu do českého prostředí přinášíme řadu aktuálních informací a zprostředkováváme setkávání a besedy se členy Memorialu z Ruska, z nichž mnozí aktuálně žijí v emigraci v Evropě i v ČR. Ve spolupráci s Memorialem také realizujeme mnohé naše akce, debaty, výstavy a další.

Sociální síť

6 400 sledujících na Facebooku

1 300 sledujících na Instagramu

1 600 odběratelů na YouTube



DALŠÍ AKCE PRO VEŘEJNOST

Po celý rok pořádáme mimo výstavy, projekce filmů s debaty a workshopy psaní dopisů politickým vězňům i další akce pro veřejnost a školy. Účastníme se také větších tradičních akcí, kde tematicky doplňujeme programovou nabídku.

Festival Slunovrat Opava

Asi 120 žáků opavských základních a středních škol v rámci programu festivalu zhlédlo projekci našeho dokumentárního filmu *Step a mráz* s besedou. Návštěvníci festivalu měli také možnost napsat dopis na podporu politických vězňů v Rusku a dozvědět se více o této problematice i dalších našich projektech v našem stánku, který byl po celou dobu konání festivalu umístěn ve volně přístupné zóně v centru města Opavy. (20.–22. 6., Opava)

NeverMore 68

Na pražském Výstavišti jsme si připomněli 56. výročí okupace prostřednictvím prezentace našich vybraných projektů ve stánku společně s organizací Memorial.

Jelikož byla tato akce v roce 2024 zaměřena na téma ženské odvahy, návštěvníkům jsme nabídli například možnost napsat dopisy a pohledy na podporu politických vězeňkyň v Rusku. Dále jsme představili také vzdělávací program Gulag XR pro základní a střední školy, který pro výuku moderních dějin využívá komiks, rozšířenou a virtuální realitu nebo videa se vzpomínkami pamětníků.

Zájemci se mohli seznámit také s činností organizace Memorial i jejími zástupci z Ruska. Ředitel knihovny Memorialu Boris Bělenkin například představil projekty reflektující události roku 1968 a protesty proti sovětské vládě.

Návštěvníci si mohli prohlédnout také výstavu, která vznikla speciálně pro tuto příležitost. Jednalo se o téměř neznámé příběhy vězňů, kteří byli v Sovětském svazu odsouzeni za nesouhlas s invází vojsk Varšavské smlouvy s názvem *Hrdinové ve stínu Uralu*. (21. 8., Praha)

Navracení jmen

Pietní setkání se koná každoročně 29. října v předvečer ruského Dne paměti obětí politických represí v různých městech Ruska i jinde po celém světě. Hlasitým čtením jmen obětí sovětských represí jsme i letos uctili jejich památku.





V roce 2024 jsme akci pro veřejnost uspořádali už po osmé u Pomníku obětem komunismu na Újezdě v Praze. Mezi miliony obětí sovětského státního teroru byly i tisíce Čechů a občanů Československa. Jejich jména včetně krátkých medailonků jsme pro návštěvníky připravili a na místě rozdávali v české i ruské verzi.

Korzo Národní

V roce 2024 jsme se zúčastnili oslav Dne boje za svobodu a demokracii ve spolupráci s Díky, že můžem. Ve Vzdělávací tramvaji na Národní třídě na akci Korzo Národní jsme zájemcům představili výsledky naší nové expedice po stopách sovětských represí v Kyrgyzstánu a připravovaný film *Pohřebné naděje*. (17. 11., Praha)



PLÁNY DO BUDOUČNA

Pro rok 2025 připravujeme uvedení našeho nového dokumentárního filmu *Pohřbené naděje* z poslední expedice za českými stopami a doklady sovětského teroru v Kyrgyzstánu. Film plánujeme promítat po celé ČR v kinech i ve školách. Výsledky expedice budeme představovat veřejnosti prostřednictvím článků a dalších obsahů v našem virtuálním muzeu *Gulag Online* a v médiích.

Budeme pokračovat v rozvíjení našich vzdělávacích aktivit, které máme v plánu rozšiřovat dále do škol po celé ČR. Navazujeme také spolupráci s dalšími vzdělávacími institucemi, knihovnami a muzei, které projeví zájem o náš vzdělávací program *Gulag XR* a filmové projekce s besedami.

V českém prostředí budeme i nadále akcentovat problematiku lidských práv a politických vězňů v Rusku. Zejména se zaměříme na další zastavení venkovní

výstavy *Putinova klec* v různých městech v ČR. Pokračovat budeme také v organizaci workshopů psaní dopisů na podporu nespravedlivě vězněných, které spolu s besedami na související témata doplní naše výstavy i další akce.

Také v nadcházejícím roce budeme pořádat tradiční akce a účastnit se každoročních festivalů (Navracení jmen, NeverMore 68, Festival Slunovrat), prezentovat dříve vzniklé výstavy a filmy a navazovat nové formy spolupráce se vzdělávacími, historickými a osvětovými organizacemi.

V plánu máme také další cesty do Střední Asie na místa bývalých táborů Gulagu. Pokusíme se více proniknout do tamních archivů, v nichž chceme pátrat po dosud neznámých osudech Čechů a československých občanů postižených sovětskými represemi.



Rozvaha podle Přílohy č. 1
vyhlášky č. 504/2002 Sb.

ROZVAHA
ve zkráceném rozsahu
ke dni 31.12.2024
(v celých tisících Kč)

Název, sídlo a právní forma účetní
jednotky
Gulag.cz z.s.
Na dolínách 524/40
Praha 47
147 00

Účetní jednotka doručí:
1 x příslušnému fin. orgánu

IČO
22822852

Označení	AKTIVA		číslo řádku	Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k posled. dni účetního období
a	b		c	1	2
B.	Krátkodobý majetek celkem	Součet B.I. až B.IV.	6	15 251	8 552
B. II.	Pohledávky celkem		8	9 920	5 080
B. III.	Krátkodobý finanční majetek celkem		9	5 326	3 472
B. IV.	Jiná aktiva celkem		10	5	
	Aktiva celkem	Součet A. až B.	11	15 251	8 552

Označení	PASIVA		číslo řádku	Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k posled. dni účetního období
a	b		c	3	4
A.	Vlastní zdroje celkem	Součet A.I. až A.II.	12	-593	-395
A. II.	Výsledek hospodaření celkem		14	-593	-395
B.	Cizí zdroje celkem	Součet B.I. až B.IV.	15	15 844	8 947
B. III.	Krátkodobé závazky celkem		18	15 831	8 588
B. IV.	Jiná pasiva celkem		19	13	359
	Pasiva celkem	Součet A. až B.	20	15 251	8 552

Sestaveno dne: 20.08.2025	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový vzor fyzické osoby, která je účetní jednotkou Štěpán Černoušek Digitálně podepsal Štěpán Černoušek Datum: 2025.08.21 07:59:35 +02'00'	
Právní forma účetní jednotky z.s.	Předmět podnikání	Pozn.:

Výkaz zisku a ztráty
podle Přílohy č. 2
vyhlášky č. 504/2002 Sb.

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY
ve zkráceném rozsahu
ke dni 31.12.2024
(v celých tisících Kč)

Název, sídlo a právní forma účetní
jednotky
Gulag.cz z.s.
Na dolínách 524/40
Praha 47
147 00

Účetní jednotka doručí:
1 x příslušnému finančnímu orgánu

IČO
22822852

Označení	TEXT	Číslo řádku	Činnosti		
			Hlavní 5	Hospodářská 6	Celkem 7
A. I.	Spotřebované nákupy a nakupované služby	2	3 399		3 399
A. III.	Osobní náklady	4	3 744		3 744
A. V.	Ostatní náklady	6	704		704
	Náklady celkem	Součet A.I. až A.VIII.	10	7 847	7 847
B. I.	Provozní dotace	12	6 606		6 606
B. II.	Přijaté příspěvky	13	246		246
B. III.	Tržby za vlastní výkony a za zboží	14	475		475
B. IV.	Ostatní výnosy	15	718		718
	Výnosy celkem	Součet B.I. až B.V.	17	8 045	8 045
C.	Výsledek hospodaření před zdaněním	f. 17 - (f. 10 - f.9)	18	198	198
D.	Výsledek hospodaření po zdanění	f. 18 - f. 9	19	198	198

Sestaveno dne: 20.08.2025	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový vzor fyzické osoby, která je účetní jednotkou Štěpán Černoušek Digitálně podepsal Štěpán Černoušek Datum: 2025.08.21 08:00:09 +02'00'	
Právní forma účetní jednotky z.s.	Předmět podnikání	Pozn.:

PŘÍLOHA K ÚČETNÍ ZÁVĚRCE

sestavená k 31.12.2024

Gulag.cz, z.s.
Na dolinách 524/40, Praha 4
IČ 22822852

I. Základní údaje

Účetní období: 1.1.2024 – 31.12.2024

Název: Gulag.cz, z.s.
Sídlo organizace: Na dolinách 524/40, Praha 4
Právní forma: zapsaný spolek
Nejvyšší orgán: sněm
Statutární orgán: předseda spolku

Datum vzniku: 28. prosince 2009

Účel (poslání): Gulag.cz, z.s. je dobrovolné nezávislé sdružení občanů zabývajících se minulostí, přítomností i budoucností Ruska a postsovětského prostoru.

Hlavní činnost: kulturní a vzdělávací činnost

Vedlejší (hospodářská) činnost: žádná

Kategorie účetní jednotky: mikro

I. Obecné účetní zásady

I.1. Dlouhodobý majetek

Organizace nevlastní žádný dlouhodobý majetek.

I.2. Cenné papíry a podíly

II. Organizace nevlastní cenné papíry a podíly

II.1. Zásoby

Organizace nemá zásoby.

II.2. Pohledávky

Organizace má krátkodobé pohledávky, o kterých účtuje na účtech skupiny 31 a pohledávky vyplývající z uzavřených dotačních smluv, o kterých účtuje na účtech skupiny 37.

II.3. Cizoměnové transakce

Organizace oceňuje cizoměnové pohledávky a závazky pevným měsíčním kurzem. Kurzové rozdíly účtuje na vrub kurzových ztrát (545) nebo ve prospěch kurzových zisků. (645)

II.4. Časové rozlišení

Organizace účtuje na účtech časového rozlišení 384 o nevyčerpaných darech a dotacích. Na účtech časového rozlišení 381 účtuje o platbách pronájmu na příští období. Na účtech 383 účtuje o službách nákladově spadajících do aktuálního účetního období s doklady vystavenými v následujícím období.

II.5. Přijaté dary

Přijaté individuální dary účtuje organizace ke dni přijetí ve prospěch výnosů na účet 682 – Přijaté dary a na vrub účtu 211 – Pokladna nebo 221 – Bankovní účet nebo na vrub účtu 378 - Jiné pohledávky. Nevyčerpané dary převádí prostřednictvím časového rozlišení do následujícího období.

II.6. Přijaté dotace

Organizace přijímá na své projekty dotace ze zdrojů státního rozpočtu a z rozpočtů územně samosprávných celků, z fondů Evropské Unie a od zahraničních donorů. O těchto prostředcích účtuje organizace při přijetí na závazkových účtech skupiny 34, popřípadě rovnou ve výnosech na účtu 691 – Dotace. V případě, že není celá přijatá částka dotace do konce roku vyčerpána, je zbylá částka vykázána jako závazek na účtu skupiny 34. V případě, že je utraceno v rámci dotovaného projektu více než bylo zatím v rámci dotace přijato, účtuje organizace o dohadné položce na vrub účtu 388 – Dohadné položky ve prospěch účtu 691 – Dotace, tak aby výsledek hospodaření z dotace byl vždy nulový.

* V případě dotací vyplacených zálohově a přesahujících jedno účetní období účtuje organizace o pohledávce z dosud nevyplacené části dotace na účtu 378 Jiné pohledávky a o vyplacené dosud nevyčerpané dotaci na účtu 346 Nároky na dotace. Každá dotace je účtována odděleně na samostatné středisko.

II.7. Daň z příjmů

Organizace je veřejně prospěšným poplatníkem v souladu s §17a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDP).

III. Doplnující údaje k výkazům

III.1. Dlouhodobý majetek

Organizace nevlastní dlouhodobý majetek.

III.2. Dlouhodobé závazky

Organizace neevduje žádné dlouhodobé závazky se splatností delší než 5 let od rozvahového dne.

III.3. Majetek neuvedený v rozvaze

Organizace neevduje žádný majetek neuvedený v rozvaze.

III.4. Závazky nevykázané v rozvaze

Organizace neevduje žádné závazky, které by k rozvahovému dni nebyly vykázány v rozvaze.

III.5. Osobní náklady

Organizace uzavírá pracovní smlouvy a dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti. K závěrkovému dni zaměstnávala organizace 3 osoby na hlavní pracovní poměr a 3 osoby na dohodu o provedení práce. Hodnota osobních nákladů činila 3 744 000 Kč za rok.

III.6. Odměna přijatá statutárním auditorem

Organizace povinnosti auditu účetní závěrky nepodléhá.

III.7. Náklady a výnosy mimořádné svým objemem nebo původem

V účetním období nevykazuje organizace žádné náklady nebo výnosy, které by byly mimořádné svým původem nebo objemem.

III.8. Zástavy a ručení

Majetek organizace není zatížen žádným zástavním právem.
Organizace neposkytla ani nepřijala žádná ručení.

III.9. Přijaté dotace

V roce 2024 čerpala organizace dotace ze státního rozpočtu (Ministerstvo zahraničních věcí), městské samosprávy (Magistrát hlavního města Prahy, odbor školství), z fondů Evropské Unie (program Horizon) a od lidskoprávní organizace se sídlem v USA (National Endowment for Democracy).
V případě programů Horizon a NED jde o víceleté dotace a v účetním období 2024 odčerpala organizace do výnosů hodnotu rovnající se nákladům projektů za toto období.

III.10. Přijaté dary

V účetním období byly přijaty peněžní dary od firemních a soukromých dárců (platformy darujme.cz a donio). Nevyčerpané dary byly převedeny do následujícího období prostřednictvím časového rozlišení.

III.11. Poskytnuté dary

Organizace neposkytla v účetním období žádné dary.

III.12. Veřejná sbírka

Organizace nepořádala žádnou veřejnou sbírku.

III.13. Výsledek hospodaření a daň z příjmu

Výsledky uplynulých let byly převedeny do nerozděleného zisku/neuhrazené ztráty minulých let.
Za rok 2024 organizace vytvořila zisk ve výši 197 600 Kč, základ daně je 0.

III.14. Významné události mezi rozvahovým dnem a okamžikem sestavení účetní závěrky

Mezi rozvahovým dnem a okamžikem sestavení účetní závěrky nenastaly žádné významné události.

V Praze, dne 20. 8.2025

Sestavil: Anna Lupienska



Statutární orgán: předseda spolku
Bc. Štěpán Černoušek

Štěpán
Černoušek

Digitálně podepsal Štěpán
Černoušek
Datum: 2025.08.21 08:00:58
+02'00'



O ORGANIZACI

Název: Gulag.cz, z. s.

Právní forma: spolek

Sídlo: Zenklova 37/2, Praha 8, 180 00

IČ: 22822852

E-mail: info@gulag.cz

Telefon: +420 725 787 527

Číslo účtu: 7067842001/5500

Web: www.gulag.cz

Založeno: 28. prosince 2009

Lidé

Ředitel: Štěpán Černoušek

Výkonná a finanční ředitelka: Petra Černoušková

PR a média: Magdaléna Hájková

Projektová manažerka: Alexandra Skorvid

Produkce: Magdaléna Hájková, Olga Svitáková

Redakce a výzkum: Judith Krulišová

Zahraniční spolupráce: Nela Laryšová

Autoři a zdroje fotografií: David Kumermann,
David Frenkel (Mediazona), Jitka Hejtmánová,
Lukáš Kabo, archiv Gulag.cz (Magdaléna Hájková,
Štěpán Černoušek), Memorial, SOTA Vision,
Státní archiv Ruské federace, Výstaviště Praha,
osobní archiv Darji Poljudove a Pavla Kriseviče,
gulag-perm36.org, Foto.kg.jpg



GULAG-X-CZ